

DE "VS-LOCOMOTIEF" : HET EINDE VAN EEN MYTHE

Redactioneel

Gedurende de gehele periode der jaren zeventig en tachtig is het credo van rechts geweest: de hoge lonen en belastingen zijn verantwoordelijk voor de crisis en de krachten van de vrije markt zullen wel uiteindelijk leiden tot economisch herstel. Volgens dit credo moet de totale loonkost worden verminderd. Zolang dat niet is gebeurd en zolang de kortzichtige vakbonden loonsverlagingen afwijzen, kan er volgens de rechtse gedachtengang, ook niets veranderen. Volgens dezelfde redenering zal expansionistische overheidspolitiek noodzakelijkerwijze tot verhoogde inflatie leiden. Bovendien zullen, nog steeds volgens de redenering van rechts, hogere overheidsleningen om deze politiek van expansie te financieren, de rentetarieven opdrijven, wat de private investeringen met eenzelfde, zonet een hoger bedrag dan de koopkrachtinjectie van de overheid, doet inkrimpen. Er zal bijgevolg geen bijkomende werkgelegenheid tot stand komen.

Een subtielere variant van dit rechtse credo bestaat erin dat niets kan worden gedaan aan de werkloosheid doordat de crisis een internationaal fenomeen is. Geen enkele regering kan hieraan iets veranderen. En zelfs als een regering zo iets zou proberen, bijv. door koopkrachtinjectie, zou de inspanning weglekken naar de voornaamste handelspartners in het buitenland. Niets zou dus baten. We moeten maar afwachten tot het tij keert.

Tegen het einde van de jaren zeventig werd gedacht dat zelfs de Verenigde Staten het werkelijke dilemma van de economische politiek niet zouden kunnen vermijden. Een verbeterde economische situatie op wereldschaal, ja zelfs een begin van economisch herstel in de voornaamste industrielanden, zou een nieuwe "olieschok" teweegbrengen. De stijgende petroleumprijzen zouden dan, zoals voorheen, de vooruitzichten op herstel vernietigen. Groot was dan ook de verwondering, toen in het midden van 1982 de Reagan-Administratie haar economische politiek

drastisch wijzigde. De rechtse commentatoren zongen gauw een nieuw liedje: de "VS-locomotief" zou de wereld uit het moeras van de economische recessie trekken. Vandaag weten we wel beter!

De economische politiek van de Verenigde Staten sinds 1982 heeft aldaar spectaculair verhoogde groeicijfers opgeleverd. De werkloosheid in de VSA daalde aanvankelijk wel zienderogen, maar stabiliseerde zich toch rond 7,5 pct. in 1984 (9,7 pct. in 1982). De arbeidsplaatsen die aldus tot stand kwamen, zijn doorgaans kortstondige en slechtbetaalde jobs. Bovendien zijn ze niet ontstaan daar waar er het meeste nood aan was, nl. in de streken met grote werkloosheid. Kortom het herstel in de VSA heeft tot een belangrijke toename van de sociale ongelijkheid geleid.

De economische politiek van de Verenigde Staten heeft nochtans geen economisch herstel in de rest van de wereld bewerkstelligd. Meer: het perspectief van de "VS-locomotief" is een uitzichtloze illusie gebleken, nu met de dag duidelijker wordt dat de VS niet lang meer een economische expansiepolitiek kunnen blijven voeren. Voor 1985 voorspelt de OESO dat de reële groei in de Verenigde Staten wel bijna 4 pct. zal dalen, maar dat het federaal budgettekort liefst 190 miljard dollar zal zijn, en het tekort op de lopende verrichtingen met het buitenland 130 miljard \$! Terugblikkend op de korte geschiedenis van het Amerikaanse herstel weten we maar al te goed hoe dit tot stand kwam en wat de prijs was die ervoor werd betaald.

De stijging van het federaal budgettekort sinds 1982 was in de eerste plaats bedoeld om via een economische opleving Reagans herverkiezing in november 1984 te verzekeren. De lossere monetaire politiek tussen midden 1982 en midden 1983 moest zorgen dat de dreigende internationale schulden crisis werd afgehouden en dat bovendien bijkomende ruimte werd geschapen voor de opleving die het stijgende budgettekort zou tot stand brengen. Na amper één jaar was de Amerikaanse geldmarkt echter weer ongehoord krap. Dit weerspiegelt een onverantwoordelijke veronachtzaming door de Reagan-Administratie en de Federal Reserve van de prangende economische en financiële problemen elders in de wereld.

Inderdaad, doordat het monetair beleid in de VS zeer strak bleef, en diensengevolge de Amerikaanse rentevoeten de hoogte gingen, konden de Verenigde Staten een massale toevloed van buitenlands kapitaal organiseren. Gedurende enige tijd werd geloofd dat de hoge dollarkoers de uitvoer naar de VS zou stimuleren en hierdoor de economische situatie elders verbeteren.

Dit geloof is inmiddels illusoir gebleken. De Verenigde Staten hebben hun expansie gefinancierd door op ongeken­de schaal de buitenlandse kapitaal­stroom af te tappen. West-Europa werd gevraagd te wachten totdat, met toenemende uitvoer naar de VS, betere tijden zouden aanbreeken. Inmiddels wordt Europa zwaar getroffen door een gevaarlijke daling van haar exporten naar de Derde Wereld dat diezelfde hoge dollar veroorzaakt.

Het Amerikaanse cynisme is des te tergender wat betreft diezelfde Derde Wereld. De hoge dollarkoers en de ongeken­de instrestarieven leidden tot acute financiële problemen in een aantal ontwikkelingslanden, die niet langer in staat bleken hun schulden af te lossen. Zij waren reeds zwaar getroffen door de verminderde wereldhandel. De dollar-perikelen kwamen er nu bij en deden de emmer overlopen. Deze ontwikkelingslanden moesten hun importen terugschroeven en maximaal op internationale reserves besparen. Dus: gemiddeld kan worden gesteld dat noch Europa, noch de Derde Wereld voldoende compensatie ondervonden hebben van gestegen internationale handel. Wat werd gewonnen aan toegenomen handel met de VS werd elders verloren.

De Europese industrie is zeer verschillend beïnvloed door de hoge dollar. De overgewaardeerde dollarkoers is rechtstreeks verantwoordelijk voor een aantal agressieve protectionistische maatregelen in Amerika ten voordele van de meer traditionele industrietakken. Nog afgezien van het feit dat deze maatregelen de Europese exporten naar de VS hebben aangetast, heeft dit "nieuwe protectionisme" de poort geopend voor handelsbeschermende maatregelen elders in de wereld. Niet dat dergelijke maatregelen per se slecht hoeven te zijn. Als zij tijdelijk een economische expansie ondersteunen zouden zij zelfs positief kunnen worden genoemd. Nochtans hebben zij manifest een proces op gang gebracht dat protectie koppelt aan verdere stagnatie in plaats van nieuwe groei. De unilaterale handelspolitieke maatregelen van de Verenigde Staten tonen ons het ware gelaat van het bewierookte anti-overheidsinterventionisme en dito vrijhandelsdoctrine. Ook toont het ons dat de Verenigde Staten helemaal niet van plan zijn als "locomotief" in de wereld op te treden. Integendeel, de "high tech" sectoren en een belangrijk gedeelte der dienstverlenende sectoren, waarin de VS reeds een comparatief voordeel hadden op de wereldmarkt (samen met Japan) worden door de hoge dollar tot nog snellere vernieuwing en herstructurering aangezet. De sterke dollar wordt dus met opzet aangewend om de Amerikaanse leidende positie op het ge-

bied van de nieuwste technologieën veilig te stellen. Het is een voorbeeld bij uitstek hoe de Amerikaanse economische politiek de toekomst van Europa ondermijnt. De kreten uit de VS voor vrijhandel zijn niet meer dan een oratorisch rookgordijn dat voor de galerij wordt angeblazen en waarachter de ware Amerikaanse bedoelingen schuilgaan.

De massale kapitaalvlucht naar de Verenigde Staten en de overgewaardeerde dollar heeft de Westeuropese landen en de ontwikkelingslanden gedwongen restrictieve maatregelen te treffen. De stijgende dollarimportprijzen hebben de vrees voor opflakkerende inflatie in West-Europa vergroot en de centrale banken en regeringen tot nog drastischer soberheidsmaatregelen aangezet. En in de Derde Wereld hebben de acute liquiditeitsproblemen een aantal belangrijke schuldenaars gedwongen een zeer beperkende economische en financiële politiek te volgen, gedicteerd door het IMF en de Amerikaanse banken. De "massieve overdracht van middelen" die de ontwikkelingslanden sinds verschillende jaren vragen, gebeurt vandaag *in de andere richting*. Een omgekeerde transfert financiert nl. het economisch herstel in de Verenigde Staten en verijdt een opleving elders. Aldus wordt de rijkste natie ook de grootste schuldenmaker, zonder echter door het IMF ter verantwoording te worden geroepen.

De Verenigde Staten vinden het in die omstandigheden toch nog nodig Europa lessen te leren hoe zij inflatie en werkloosheid kan bestrijden. De VS zijn bijzonder slecht geplaats om dat te doen. Hun monetair restrictieve politiek verhoogt de inflatoire druk in Europa en verzwakt de politieke en sociale krachten die ageren voor economische expansie *hic et nunc*. De dollarstijgingen van de laatste maanden en de onverantwoorde onwil van de Amerikaanse regering om via wisselmarktinterventie hiertegen iets te ondernemen wakkert de vrees aan voor een financiële "krach" op wereldschaal.

Het moet ieder duidelijk zijn: de kloof tussen de mythes van de "Reaganomics" en de Amerikaanse werkelijkheid is sinds 1980 nooit zo groot geweest als vandaag. De VS zijn dus slecht geplaats om ons van advies te zijn inzake crisisbestrijding. De VS-remedies voor Europa missen elementaire samenhang en houden evenmin rekening met de historische verworvenheden der Europese democratieën en van hun arbeidersbeweging. Aangezien de Amerikaanse locomotief niet trekt en de Amerikaanse oplossingen voor Europa niet deugen, moeten wij dringend zelf onze boontjes gaan doppen.
